

STANISŁAW BARAŃSKI

**Niższa Szkoła Leśna
w Suchedniowie**

Ни́жшая лесная школа в Сухеднёве

Lower forest school in Suchedniów

Kształceniem kadr na pomocnicze stanowiska terenowej służby leśnej zajmowały się w Królestwie Polskim dwie uczelnie: Szkoła Szczególna Leśnictwa w Warszawie i Instytut Gospodarstwa Wiejskiego i Leśnictwa w Marymoncie¹. Pierwsza z nich od 1824 r. prowadziła równoległe trzy jednoroczne kursy o różnym poziomie nauczania: pierwszy odpowiadał średniej szkole zawodowej (dla podleśnych, podłowczych, pisarzy itp.), drugi szkole wyższej, a trzeci był nadbudową studiów akademickich. Praktykę po pierwszym kursie absolwenci odbywali w Szkole Praktycznej Leśnej w Lubochni k. Tomaszowa, a od 1826 r. w Siekiernie na terenie leśnictwa bodzentyńskiego².

Po likwidacji w 1832 r. Szkoły Szczególnej Leśnictwa i przekształceniu w 1840 r. Instytutu Agronomicznego w Marymoncie w Instytut Gospodarstwa Wiejskiego i Leśnictwa uczelnia ta przyjęła rolę kształcenia kadr leśnych. Chociaż okres studiów teoretycznych trwał dwa lata i od kandydatów na studia wymagano wiadomości z zakresu szkoły średniej, to w okresie lat 1843—1858 przed komisją kwalifikacyjną do służby państwowej zdało egzamin 206 absolwentów, z tego 113 na podleśnych i 93 na nadleśnych³. Egzamin taki odbywał się po odbyciu przynajmniej jednorocznej praktyki, a często dwu- i trzyletniej oraz przedłożeniu opracowań techniczno-leśnych, które stanowiły podstawę do wydania opinii

1. Zabko-Potopowicz A.: Szkoła Szczególna Leśnictwa w Warszawie (1818—1832). Sylwan 1977 R. 121 nr 11; Szymański B.: Polskie Szkolnictwo leśne od jego zarania do odzyskania niepodległości po II wojnie światowej. Materiały na sesję naukową pt. „Szkolnictwo leśne w Polsce Ludowej w świetle aktualnego i perspektywicznego zapotrzebowania na kadrę w zakresie leśnictwa”. Poznań — Błażejewko: PTL 1986 s. 70.
2. Barański S.: Szkoła Leśna Praktyczna w lasach górniczych leśnictwa Bodzentyń w Siekiernie (1826—1832). Sylwan 1977 R. 121 nr 11 s. 72—75.
3. Zabko-Potopowicz A.: Szkolnictwo leśne w Królestwie Polskim w pierwszej połowie XIX wieku. Sylwan 1966 R. 110 nr 3. s. 92.

przez uczelniany zespół nauczający o dopuszczeniu absolwenta do egzaminu końcowego.

W 1860 r. Komisja Rządowa Przychodów i Skarbu utworzyła w leśnictwie Brok Praktyczną Szkołę Leśną dla absolwentów Instytutu Marymonckiego. Kierownictwo tego zakładu powierzono W. Jastrzębskiemu, któremu do pomocy przydzielono A. Hollaka⁴.

Natomiast najniżsi pracownicy terenowej służby leśnej — strzelcy — byli bez kwalifikacji i często nawet nie umieli czytać i pisać. Dopiero w 1859 r. rozpoczęto w leśnictwach Brok i Lubochnia przyuczać młodych kandydatów na stanowiska strzelców a po uzyskaniu pozytywnych wyników szkolenia podjęto 2 XI 1861 r. decyzję uruchomienia takiego szkolenia w trzech następnych leśnictwach: Bodzentynie, Łukowie i Pilwiszkach⁵. Jednak dla leśnictwa bodzetyńskiego żadnych archiwaliów z tego zakresu dotąd nie odnaleziono.

Po zdławieniu powstania styczniowego przez władze carskie i likwidacji w Królestwie Polskim Komisji Rządowej Przychodów i Skarbu nastąpiło na szeroką skalę rugowanie urzędników Polaków i angażowanie Rosjan, najczęściej z niewystarczającymi kwalifikacjami zawodowymi. Wkrótce odbiło się to negatywnie na stanie lasów⁶. Istniała więc potrzeba tworzenia niższych szkół leśnych, o co postulował docent Wydziału Leśnego Instytutu w Puławach, Józef Krasuski, w Warszawie. Kongres ten był jednocześnie walnym zjazdem Towarzystwa Leśnego, powstałego w 1877 r. w Petersburgu⁷.

Okoliczności te zmusiły czynniki rządowe do zakładania szkół leśnych. Po podporządkowaniu lasów Królestwa Polskiego administracji rosyjskiej i przeprowadzeniu w nich reorganizacji według wzoru także rosyjskiego, minister Ministerstwa Dóbr Państwowych wydał 14 V 1888 r. przepisy (zaakceptowane przez cara), dotyczące tworzenia niższych szkół leśnych⁸. Celem ich było przygotowanie pracowników leśnych, zwanych konduktorami leśnymi⁹, których niekiedy nazywano też niższymi technikami.

W utworzonej początkowo grupie 18 takich szkół leśnych na terytorium państwa rosyjskiego, ani jednej nie zlokalizowano na obszarze Kró-

4. Zbiór przepisów administracyjnych Królestwa Polskiego, Wydział Skarbu, O lasach rządowych. Warszawa 1867 T. 11 s. 469—491.

5. Ibidem. s. 499—505.

6. Zabko-Potopowicz A.: Organizacja administracji leśnej. W: Dzieje lasów, leśnictwa i drzewnictwa w Polsce. Warszawa 1965 s. 229.

7. Zabko-Potopowicz A.: 1 Kongres leśny w Warszawie w 1878 r. i jego czołowi polscy organizatorzy. W: Twórcy i organizatorzy leśnictwa polskiego na tle jego rozwoju. Warszawa 1974 s. 200.

8. Archiwum Państwowe Radom (dalej AP Radom), Zarząd Dóbr Państwowych (ZDP), Wydział leśny (WL), Referat adm. (Ref. A.), sygn. 2132, s. 4—13.

9. Krasuski J.: definiuje stanowisko konduktora następująco: „urząd konduktora odpowiada u nas urzędowi podleśnego strażowego lub nadleśniczego w małym leśnictwie (podleśnictwo)”; vide: J. Krasuski O reformie leśnej rządowej w Królestwie Polskim, Warszawa 1878 (cdbitka z „Gazety Rolniczej”). Stanowisko podleśnego odpowiada dzisiejszej funkcji leśniczego.

leństwa Polskiego. Dopiero po kilku latach otwarto taką szkołę przy leśnictwie warszawskim¹⁰, a następnie przy suchedniowskim¹¹.

Naświetlenie okoliczności towarzyszących otwarciu Niższej Szkoły Leśnej w Suchedniowie, jak również i przebiegowi procesu nauczania w niej podają archiwalia przechowywane w Archwium Państwowym w Radomiu, a zebrane w wolumenie o numerze sygnatury 2132 i zarejestrowane w zespole akt Zarządu Dóbr Państwowych (Wydział Leśny). Mają one ponad 1100 stron objętości. Pisane są w języku rosyjskim w latach 1888—1918 *).

Nauczanie w niższych szkołach leśnych miało przede wszystkim na celu praktyczne przygotowanie absolwentów do wykonywania czynności gospodarczo-leśnych. Kurs nauki trwał dwa lata, a w programie nauczania przewidywano następujące przedmioty: religia, język rosyjski, arytmetyka, miernictwo, kreślarstwo, leśnictwo (gospodarka leśna, użytkowanie, pomiar drzew i drzewostanów, zarządzanie lasu), przyroda (wykładana marginesowo), budownictwo, łowiectwo, prawoznawstwo i prace biurowe¹².

Kurs nauki dzielił się na 4 półrocza: 2 zimowe i 2 letnie. Półrocza zimowe przeznaczone na zajęcia klasowe i domowe, a letnie na prace i ćwiczenia praktyczne w lesie. Większości przedmiotów nauczano łącznie dla obu klas (I i II). Wolne od nauki były niedziele, święta kościelne i państwowe oraz ferie zimowe (od 20 XII do 10 I) i 7 dni świąt wielkanocnych¹³.

O przyjęcie do niższych szkół leśnych mogli się ubiegać kandydaci zdrowi i dobrze rozwinięci fizycznie, różnego pochodzenia społecznego, w wieku 16—18 lat, obywatelstwa rosyjskiego i wyznania prawosławnego. Ubiegający się o przyjęcie poddawani byli egzaminowi wstępnemu z 4 przedmiotów: języka rosyjskiego, arytmetyki, geografii i historii. Egzamin obejmował zakres programu dwuklasowej szkoły wiejskiej Ministerstwa Oświecenia Publicznego¹⁴. Od 1902 r. mogli się ubiegać o przyjęcie także absolwenci szkół parafialno-cerkiewnych i cerkiewno-nauczycielskich. Szkołę można było także ukończyć jako ekstern, po odbyciu dwuletniej praktyki w specjalnie wyznaczonych do tego celu leśnictwach państwowych i złożeniu egzaminu końcowego — podobnie jak uczniowie stacjonarni — oraz przedłożeniu wykonanych osobiście pomocy naukowych w postaci zielników, kolekcji szkodliwych owadów, nasion, map itp. Ponadto do końcowego egzaminu mogli być dopuszczeni urzędnicy niższej służby leśnej po odbyciu pięcioletniego stażu pracy i okazaniu zaświad-

* Pragnę wyrazić słowa serdecznego podziękowania Pani mgr Urszuli Pietrzak (kierownikowi Oddziału I AP w Radomiu) za życzliwość i udzieloną mi pomoc, a zwłaszcza w tłumaczeniu archiwaliów z języka rosyjskiego na polski.

10. Niższa Szkoła Leśna w Warszawie utworzona została przed rokiem 1898, bowiem w 1898 roku ukończyli tę szkołę Michał Kowalczyk i Włodzimierz Chlebniow, zatrudnieni w ZDP Radom. AP Radom, ZDP, WL, Ref. A., nr sygn. 2203, 2107, 2139.

11. AP Radom, ZDP, WL, Ref. A., nr sygn. 2132, s. 1—3, 29, 37, 61—72.

12. Ibidem, s. 4—19.

13. Ibidem.

14. Ibidem.

czenia o możliwości spełniania przez nich funkcji pomocnika leśniczego. Egzamin końcowy zdawany był ustnie i pisemnie¹⁵.

Inicjatywa utworzenia niższej szkoły leśnej na obszarze Zarządu Dóbr Państwowych w Radomiu wypłynęła w kwietniu 1900 r. z Departamentu Leśnego Ministerstwa Rolnictwa i Dóbr Państwowych. Zarząd Dóbr Państwowych ustosunkował się do wysuniętej propozycji pozytywnie i jednocześnie zasugerował utworzenie szkoły w leśnictwie suchedniowskim. Lokalizację szkoły uzasadniono zawartością kompleksu leśnego, bogatym składem gatunkowym drzewostanów, bliskością stacji kolejowej, możliwością zaopatrywania się w żywność i uzyskania lokalu w budowlach likwidowanego Zarządu Zachodniego Okręgu Górniczego¹⁶.

Po wymianie korespondencji właściwych władz minister Ministerstwa Rolnictwa i Dóbr Państwowych podjął 15 I 1902 r. decyzję otwarcia z dniem 1 IX tegoż roku Niższej Szkoły Leśnej w Suchedniowie. Nadzór nad tokiem nauczania objął — w myśl przepisów — dyrektor Zarządu Dóbr Państwowych w Radomiu, któremu powierzono opiekę nad kształceniem wychowanków Szkoły. Na kierownika Szkoły powołany został leśniczy leśnictwa kozienickiego J. Janicki, a leśniczy suchedniowski, Mitrofanow, przeniesiony został na miejsce Janickiego. Ponadto zaangażowano 2 wykładowców¹⁷.

W myśl przepisów wymagano, by kierownik szkoły miał wyższe wykształcenie. Wykładowcami mogli zostać pomocnicy leśniczego. Wymagano, by jeden z nich miał specjalistyczne wykształcenie leśne, a drugi mógł być wyznaczony spośród topografów resortu dóbr państwowych. Kierownik szkoły i wykładowcy zatwierdzani byli przez ministra resortu dóbr państwowych, a nauczyciel religii przez Departament Leśny po uzgodnieniu z miejscowymi władzami eparchialnymi.

Pierwszym kierownikiem Szkoły w Suchedniowie został mianowany — jak już wspomniano — J. Janicki¹⁸, a wykładowcami A. M. Objazdow¹⁹ i K. M. Podlesski²⁰. Obaj wykładowcy mieli wyższe wykształcenie leśne. Na nauczyciela religii wyznaczony został pop. K. Kersza, a po przeniesieniu go służbowo do Sandomierza, zatrudniony został w 1912 r. pomocnik Zboru Radomskiego pop. A. Serokin. Jako wykładowcy wymieniani są również L. Janowski²¹, E. S. Osetrow²², N. Surwiłło²³, i inni, a kierownikami M. M. Gajdowski-Potapowicz²⁴ i W. Koronko²⁵.

Liczba przyjmowanych uczniów uzależniona była od zapotrzebowania na tego typu absolwentów. W 1888 r. przy organizowaniu tych szkół,

15. Ibidem.

16. Ibidem, s. 29—33.

17. Ibidem, s. 61—72.

18. AP Radom, ZDP, WL, Ref. A., nr sygn. 1908.

19. AP Radom, ZDP, WL, Ref. A., nr sygn. 2166.

20. AP Radom, ZDP, WL, Ref. A., nr sygn. 2193.

21. AP Radom, ZDP, WL, Ref. A., nr sygn. 2518.

22. AP Radom, ZDP, WL, Ref. A., nr sygn. 2359.

23. AP Radom, ZDP, WL, Ref. A., nr sygn. 2342.

24. AP Radom, ZDP, WL, Ref. A., nr sygn. 2498.

25. AP Radom, ZDP, WL, Ref. A., nr sygn. 2610.

łączna liczba uczniów I i II klasy określona została na 15, a przyjmowanych do I klasy 10. W następnych latach, po dwukrotnych zmianach, ustalono ostatecznie, że w obu klasach będzie 20 wychowanków pobierać naukę rocznie. Z liczby tej 15 otrzymywało pełne stypendium, a 5 wychowanków utrzymywało się własnym kosztem, tzn. że opłacali rocznie 160 rubli. Można było również uzyskać połowę stypendium o wartości 80 rubli²⁶.

Ponadto władze leśne zezwoliły na użytkowanie gruntów rolnych pod uprawę zbóż i ogrodowizny na potrzeby szkoły oraz zalecały hodowlę trzody chlewnej i drobiu²⁷. Wszelkie prace porządkowe w Szkole wykonywali osobiście uczniowie, a czynności gotowania posiłków i prania bielizny spełniała kucharka. Zatrudniony był także stróż.

Wychowankowie nosili jednolite umundurowanie, a szkoła wyposażona była w potrzebny sprzęt, pomoce naukowe i broń palną. Rygorystycznie zabronione było uczniom czytanie książek beletrystycznych, dzienników i gazet. Przedmiotem lektury mogły być książki historyczne i geograficzne, a przede wszystkim zawierające niezbędne uczniom wiadomości z zakresu leśnictwa. W bibliotece szkolnej mogły się znajdować tylko podręczniki przeznaczone dla nauczycieli i uczniów.

Tygodniowy rozkład lekcji przedstawiono w tab. 1.

Z przeglądu tab. 1 wynika, że większość lekcji prowadzono dla obu klas łącznie. W półroczu letnim 2/3 czasu przeznaczono na prace i ćwiczenia terenowe, ale i w okresie zimowym można było prowadzić zajęcia praktyczne w lesie. Czynności praktyczne odbywano także w biurze leśnictwa.

W przedmiocie nauczania „leśnictwo” mieściły się także takie dyscy-

Tabela 1

Tygodniowy rozkład lekcji²⁸

Przedmioty nauczania	Półrocze zimowe (22 tygodnie)				Półrocze letnie (2 tygodnie)
	Kl. I	Kl. II	Klasa łączna	Ogółem	Klasa łączna
Religia	—	—	3	3	—
Język rosyjski	—	—	3	3	2
Arytmetyka	1	1	2	4	2
Miernictwo	2	1	2	5	2
Leśnictwo	4	4	2	10	1
Prawoznawstwo i prace biurowe	1	1	2	4	1
Budownictwo	1	1	1	3	—
Łowiectwo	—	—	1	1	2
Razem	9	8	16	33	10

pliny wiedzy wykładane marginesowo (dla objaśnienia zjawisk przyrody przy poznawaniu podstaw leśnictwa), jak: botanika, zoologia, entomologia leśna, chemia i fizyka. Z zakresu tego przedmiotu wymieniano także oddzielnie: gospodarke leśną, pomiar drzew i drzewostanów, użytkowanie i zarządzanie lasu.

Egzamin końcowy składał się z 4 części: z oceny zachowania się wychowanków w okresie trwania nauki, ocen przedmiotów egzaminowanych przez wykładowców pod nadzorem kierownika szkoły, ocen przedmiotów egzaminowanych przez komisję egzaminacyjną oraz ocen z zajęć praktycznych klasyfikowanych przez komisję egzaminacyjną. Przewodniczącym komisji powołanym był — w myśl przepisów — dyrektor zarządu dóbr państwowych lub osoba przez niego upoważniona ²⁹.

Od połowy 1913 r. z polecenia cara we wszystkich szkołach męskich imperium rosyjskiego wprowadzono gimnastykę i musztrę wojskową w celu kształtowania prawidłowego rozwoju fizycznego młodzieży. Wdrożenie wychowania fizycznego do szkół i organizacji młodzieżowych zlecono generałowi majorowi W o j e j k o w i, komendantowi gwardii husarskiego pułku carskiego ³⁰.

Wymagania znajomości zagadnień z zakresu programu nauczania charakteryzuje tematyka końcowych prac piśmiennych uczniów, jak: „Analiza gospodarstwa leśnego w obrębie Molendy leśnictwa Garbatka guberni radomskiej, przeprowadzonej w czasie wycieczki 15 lipca 1906 roku”, „Niektóre problemy odnowienia lasu w leśnictwie Kozienice na podstawie wycieczki z lipca 1907 roku”, „Drzewostan jodłowo-bukowy w uroczysku Osieczna leśnictwa Suchedniów”, „Prowadzenie dokumentacji w leśnictwach nadwiślańskich z zakresu wykroczeń leśnych”, „Zagrożenia, na które narażony jest las”, „Właściwości gospodarcze sosny, dębu i jodły”, „Prowadzenie prac uprawowych i szkółkarskich w leśnictwie Suchedniów”.

Ruchy rewolucyjno-narodowościowe w 1905 r. wywarły duży wpływ na przebieg nauczania w Szkole. Odbywające się manifestacje, strajki robotników i ich naciski na uczniów o czynne przystąpienie do działań rewolucyjnych, wybijanie szyb w oknach budynków szkolnych, obrzucanie kamieniami personelu, bezprawny zabór broni palnej (berdanki ³¹), śmierć ucznia II klasy w czasie katastrofy kolejowej w pobliżu stacji Jastrząb, spowodowanej w nocy z 20 na 21 XII przez rewolucjonistów na skutek zniszczenia mostu i inne działania przyczyniły się nie tylko do wcześniejszego zwolnienia uczniów na ferie zimowe, ale czynienia przez kierownika Szkoły starań o przeniesienie jej do leśnictwa kozienickiego

26. AP Radom, ZDP, WL, Ref. A., nr sygn. 2132, s. 620, 621, 653, 654.

27. Ibidem, s. 680, 681.

28. Ibidem, s. 4—13.

29. Ibidem.

30. Ibidem, s. 1014.

31. Berdanka, odcylcowy karabin jednostrzałowy o gwintowanej lufie, kaliber 10,7 mm, wynaleziony przez amerykańskiego pułkownika Berdana w czasie wojny secesyjnej (1861—65) i wprowadzony do armii rosyjskiej w latach 80-tych XIX stulecia. Vide Wielka Encyklopedia Powszechna PWN Warszawa: 1962 T. 1. s. 706.

lub chełmskiego, albo o zlikwidowanie, a uczniów przemieszczenie do innych podobnych szkół³².

Dyrektor Zarządu Dóbr Państwowych w Radomiu charakteryzując ruchy rewolucyjne tak pisał do Departamentu Leśnego: „(...) W grudniu 1905 roku ruchy rewolucyjne tak silnie owładnęły gubernię kielecką i radomską, że niemal wszyscy leśniczowie szukali schronienia w Kielcach i Radomiu. Leśniczy suchedniowski nie miał się gdzie podziąć ze Szkołą”³³.

Dopiero zakwaterowanie wojska w budynkach szkolnych przywróciło ład i spokój w Suchedniowie i okolicy, a Szkoła mimo różnych planów translokacyjnych — pozostała na miejscu.

Osiągnięciem rewolucji 1905 r. w Królestwie Polskim było uzyskanie pewnych swobód narodowych, jak: zakładanie szkół prywatnych z polskim językiem wykładowym, organizowanie polskich stowarzyszeń kulturalnych i uzyskanie tolerancji religijnej oraz poprawy warunków pracy. Nastąpiła również zmiana w Szkole Suchedniowskiej, bowiem Departament Leśny na podstawie porozumienia zawartego między Zarządem Głównym Urządzeń Rolnych i Rolnictwa a warszawskim generał-gubernatorem zezwolił 11 VII 1906 r. na przyjmowanie do Szkoły również kandydatów wyznania rzymskokatolickiego, przeznaczając dla nich 3—4 miejsca. Przyjmowano również kandydatów wyznań ewangelickich.

W latach 1906—1913 przyjęto do Szkoły 18 Polaków. Z dokumentów archiwalnych wynika, że 14 z nich ukończyło naukę pomyślnie, a niektórzy zostali nawet wyróżnieni, jak: Antoni Osiński listem pochwalnym i nagrodą, Ludomir Zwołski listem pochwalnym, a Stefan Idzikowski nagrodą³⁵.

Ogólną liczbę absolwentów według poszczególnych lat od 1904 do 1913 roku przedstawiono w tab. 2.

Z tab. 2 wynika, że w latach 1904—1913 ukończyło naukę z pomyślnym wynikiem 105 absolwentów, w tym 15 eksternów. Choć Szkoła istniała dłużej, to z ostatnich lat brak jest w archiwaliach danych o osobach przyjmowanych do Szkoły i kończących naukę.

Struktura socjalna przyjmowanych uczniów w latach 1902—1913 była następująca: 55% uczniów było pochodzenia chłopskiego, 20% mieszczańskiego, 18% inteligenckiego, 6% szlacheckiego i 1% niewiadomego (synowie obywateli honorowych).

Napływ kandydatów do Szkoły Suchedniowskiej był duży, o czym świadczy zgłaszanie w 1910 r. 55 osób na 10 miejsc.

Szkoła w Suchedniowie egzystowała do lata 1914 r. 24 lipca tegoż r. otrzymano z Radomia telegraficzne polecenie bezzwłocznego ewakuowa-

32. AP Radom, ZDP, WL, Ref. A., nr sygn. 2132, s. 390, 391, 414—420.

33. Ibidem, s. 440—460.

34. Ibidem, *passim*. Według udzielonej autorowi niniejszego opracowania informacji przez zastępcę dyrektora OZLP w Radomiu inż. E. Fabiańskiego, jego stryj, Karol Fabiański, ukończył pomyślnie Szkołę w Koszelewie, pozostał w Rosji na odpowiedzialnych stanowiskach pracy i po dokończeniu się uzyskał stopień inżyniera leśnika.

35. Ibidem, *passim*.

Lista absolwentów w latach 1904—1913 ³⁵

Rok	Liczba absolwentów		
	stacjonarnych	eksternów	razem
1904	9	2	11
1905	9	—	9
1906	6	2	8
1907	7	2	9
1908	10	3	13
1909	8	2	10
1910	12	2	14
1911	10	2	12
1912	9	—	9
1913	10	—	10
razem	90	15	105

nia Szkoły do leśnictwa koszelewskiego w guberni mohylewskiej, gdzie istniała również podobna szkoła leśna. Przeniesiona Szkoła funkcjonowała w Koszelewie pod właściwą (starą) nazwą do 1918 r. ³⁶. Z archiwaliów wynika, że w 1916 r. na skutek braku techników leśnych Departament Leśny zarządził zakończenie egzaminów końcowych wcześniej, przed 1 V.

W konkluzji niniejszego opracowania można uznać, że Niższa Szkoła Leśna w Suchedniowie była szkołą zawodową, przygotowującą pracowników na stanowiska leśniczych według dzisiejszej nomenklatury administracji leśnej. Pracownicy terenowi bez kwalifikacji zawodowych mogli je uzupełnić po odpowiednim przygotowaniu się i złożeniu egzaminu eksternistycznego. Chociaż obowiązującym językiem wykładowym był rosyjski i większość osób kończących naukę była Rosjanami, to jednak wychowankowie tej Szkoły zatrudnieni w lasach Królestwa Polskiego oddziaływali pozytywnie na gospodarkę leśną, a absolwenci — Polacy dobrze spełniali swe obowiązki również w okresie międzywojennym i w Polsce Ludowej.

Praca wpłynęła do Komitetu Redakcyjnego 19 sierpnia 1987 r.

Краткое содержание

В 1902 г. была создана на основании указа лесных властей русской империи с 1888 года нижшая лесная школа в Сухеднёве (при сухеднёвском лесничестве). Несколько лет раньше была открыта такого типа школа при варшавском

36. Ibidem, s. 1072—1077, 1107—1112.

лесничестве. Целью организации этих учреждений была подготовка подсобных лесных работников, называемых лесными кондукторами или техниками низшего ранга. В настоящее время эта должность отвечает функции лесничего. Наука продолжалась 2 года, за это время практически подготавливались выпускники для лесохозяйственных функций. Персонал, преподающий профессиональные предметы, имел высшее лесное образование. Школу можно было окончить экстерном, после прохождения практики в назначенных лесничествах.

Сначала принимались кандидаты русской национальности, православного вероисповедания. После революции 1905 года, в небольшом количестве принимались также поляки. До 1913 года окончило школу в Сухеднёве 105 выпускников, в том числе 15 человек экстерном и 14 поляков.

Школа в Сухеднёве существовала до лета 1914 года, а потом была перенесена в кошелёвское лесничество в могилёвской губернии, где существовала под первоначальным названием до 1918 года.

Summary

In 1902, on the strength of decision of forest authorities of Russian empire from 1888 the Lower Forest School in Suchedniów (at the Suchedniów forest range) was created. Several years earlier a school of such type was initiated at the Warsaw forest range. Such institutions were organized with the aim to prepare assistant forest workers, called forest conductors or lower technicians. Today, this position is corresponding with the function of forest ranger. The learning durated two years and in this time the pupils were practically trained for performance of silvicultural works. Personnel teaching the professional subjects had higher forest education. One could pass the examination also from outside the school, after a practice in appointed forest ranges.

At first, only candidates of Russian nationality and Orthodox religion were admitted. After the revolutionary and national movements in 1905, also Polish people were admitted in an inconsiderable proportion. Till 1913, 105 alumni completed their education in the School in Suchedniów. 15 of them passed the examination from outside the School and 14 were of Polish nationality.

The School in Suchedniów existed till summer 1914 and then it was moved to a forest range in Mohylew province, where it existed under the original name till 1918.